

Da li se Trojstvo nalazi u hebrejskim spisima?

Često se pretpostavlja da je koncept Trojstva isključivo hrišćanska ideja. Međutim, ideja Boga kao jedinstva tri lica zapravo potiče iz temelja Judaizma i hebrejskih spisa. Čak i koncept Svetog Duha, Ruach Ha-kodesh, potiče iz hebrejskih spisa – već u 1. poglavlju prve knjige Mojsijeve.

Ipak, savremeni Judaizam je došao do preovlađujućeg konsenzusa da se ne može verovati u Trojstvo i biti Jevrejin. Rabin Stenli Grinberg tvrdi da su „hebrejski spisi jasni i nedvosmisleni po pitanju jedinstva Boga... Monoteizam, nepokolebljivo verovanje u jednog Boga, obeležje je hebrejske Biblije, nepokolebljiva potvrda Judaizma i nesalomiva vera Jevrejina.“ On nastavlja: „Ni pod kojim okolnostima se koncept pluralnosti božanstva ili Trojstva ne može zasnivati na hebrejskoj Bibliji.“ Čak i ako je ono u šta hrišćani veruju monoteističko, ne deluje dovoljno monoteistički da bi se smatralo pravim jevrejstvom.

“Mnogi Jevreji veruju u Trojstvo.”

Ali ako želimo da ispitamo ovu liniju razmišljanja, najbolje je da počnemo sa samim izvorom jevrejske teologije i jednim načinom da je testiramo – hebrejskim spisima. Trebalo bi da budemo otvoreni za istraživanje i razumevanje nijansi jevrejskih korena Trojstva, jer mnogi Jevreji veruju u Trojstvo! Ako se vratimo spisima, slučaj je jasan, a ovaj članak će vas provesti kroz taj slučaj. Naše razumevanje zavisi od hebrejskog jezika, tako da ćemo prvo pogledati hebrejski.

Mogućnost jevrejskog razumevanja Trojstva kroz jezik

Ime Elohim

Opšte je prihvaćeno da je Elohim množinska imenica sa završetkom u muškom rodu „im.“ Elohim se koristi da opiše Boga u 1. Mojsijevoj 1:1: „U početku stvori Bog nebesa i zemlju.“ Takođe se koristi u 2. Mojsijevoj 20:3: „Nemoj imati drugih bogova [Elohim] osim mene,“ i u 5. Mojsijevoj 13:2: „Hajde da idemo za drugim bogovima [Elohim].“ Elohim je reč koja se koristi i za jednog pravog Boga, kao i za mnoge lažne bogove. Iako upotreba množine Elohim ne dokazuje Trojstvo, sigurno otvara vrata za doktrinu pluralnosti u Božanstvu.

Većina jevrejskih učenika priznaje da je reč Elohim, sama po sebi, množinska imenica. Međutim, oni poriču da ona omogućava bilo kakvu pluralnost u Božanstvu, tvrdeći da kada se „Elohim“ koristi za pravog Boga, sledi glagol u jednini; kada se koristi za lažne bogove, sledi glagol u množini.

- “Međutim, u stvarnosti, glagol koji se koristi u uvodnoj rečenici Postanja je „bara“, što znači „on stvori“ — u jednini. Nije potrebno biti previše dubok poznavalac hebrejskog da bi se razumelo da uvodna rečenica Postanja jasno govori o jedinstvenom Bogu.” -Grinberg

Poenta je, naravno, tačna jer Biblija uči da je Bog samo jedan, i stoga je opšti obrazac da se množinska imenica prati glagolom u jednini kada se govori o jednom pravom Bogu. Međutim, postoje mesta gde se reč koristi za pravog Boga, a ipak je praćena glagolom u množini:

- 1. Mojsijeva 20:13 “I kada me je Bog [Elohim] izveo [bukvalno: 'Oni' su me izveli] iz doma mog oca.”
- 1. Mojsijeva 35:7 “Jer mu se tamo pojavio Bog [Elohim] kada je bežao od svog brata” [bukvalno: 'Oni' su mu se pojavili]
- Psalmi 58:11 “Zaista postoji Bog [Elohim] koji na zemlji sudi” [bukvalno: 'Oni' sude]

Šta ovo znači za naše razumevanje jedinstva Boga?

Ime Eloah

Ako je množinska forma Elohim bila jedina dostupna forma za upućivanje na Boga, moglo bi se reći da pisci hebrejskih spisa nisu imali ni jednu drugu alternativu osim da koriste reč Elohim za jednog pravog Boga i lažne bogove. Međutim, singularna forma za Elohim (Eloah) se pojavljuje na drugim mestima (npr. 5. Mojsijeva 32:15–17 i Avakum 3:3). Ova singularna forma se lako mogla koristiti stalno, ali se koristi samo 250 puta, dok se pluralna forma (Elohim) koristi 2.500 puta. Upotreba množinske forme ponovo podržava argument o pluralnosti u Božanstvu.

Kada Bog govori o sebi, koristi zamenicu množine. U 1. Mojsijevoj 1:26: „Tada Bog [Elohim] reče: ‘Hajde da načinimo čoveka po svom obličju, sličnog nama’” Teško da je mogao da se osvrne na anđele, pošto je čovek stvoren na sliku Boga, a ne anđela. Midraš Rabbah o Postanju prepoznaje značaj ovog odlomka:

- Rabbi Samuel Bar Hanman u ime rabina Jonatana rekao je da je, u vreme kada je Mojsije pisao Toru, pišući deo po deo svakog dana, kada je došao do ovog stiha koji kaže: „Tada Bog [Elohim] reče: ‘Hajde da načinimo čoveka po svom obličju, sličnog nama’” Mojsije je rekao: „Gospodaru svemira, zašto ovde daješ izgovor sektašima (koji veruju u Trojstvo Boga)?“ Bog je odgovorio Mojsiju: „Ti piši, a ko želi da greši, neka greši.“

Midraš Rabbah pokušava da izbegne problem, ali ne uspeva da adekvatno odgovori zašto se Bog obraća sebi u množini. Upotreba zamenice u množini se često pojavljuje, a izbegavanje ili objašnjavanje nije dovoljno:

- 1. Mojsijeva 3:22 “Zatim je Gospod Bog [YHWH Elohim] rekao: “Evo, čovek je postao kao jedan od nas u poznavanju dobra i zla.”
- 1. Mojsijeva 11:7 “Hajde da siđemo i da im napravimo pometnju u jeziku tako da ne razumeju jedan drugoga.”
- Isaija 6:8 “I čuo sam Gospodnji glas kako kaže: “Koga ću poslati? Ko će za nas sići?” - Ovo bi se činilo kontradiktornim sa jedninom „ja“ i množinom „nas“, osim ako se ne posmatra kao množina (nas) u jedinstvu (ja).

Bog izgleda da se obraća Sebi u množini, pa gde nas to ostavlja dok pokušavamo da Ga razumemo? Pisci Svetog Pisma su pokušali da se pozabave Njegovom pluralnošću, a njihovo istraživanje je korisno za naše razumevanje.

Pluralni opis Boga

Bog ne samo da govori o sebi u množini, već se i mnogi pisci Svetog Pisma pozivaju na Božiju pluralnost. Iz hebrejskog, možemo primetiti da su imenice i pridevi koji opisuju Boga u formi množine:

- Propovednikova 12:1 “Sećaj se svog veličanstvenog Stvoritelja” [bukv: Stvoritelji]
- Psalmi 149:2 “Neka se raduje Izrael velikom Tvorcu svome” [bukv: Tvorcima]
- Isaija 54:5 “Jer je tvoj muž, tvoj Tvorac” [bukv: muževi, Tvorci]

Dok je jevrejska tradicija obično odbacila ideju Trojstva, nema sumnje da Judaizam prikazuje pluralnost Božije egzistencije. Svi dosadašnji dokazi čvrsto se oslanjaju na hebrejski jezik spisa. Ako svoju teologiju zasnivate samo na spisima, moramo reći da oni potvrđuju Božiju jedinstvenost, dok istovremeno teže konceptu složenog jedinstva. Postoji prostor za pluralnost u Božanstvu.

Šema i Božija pluralna priroda

Odjekujuće i duboke reči kroz sve generacije: „Čuj, Izraele: Gospod je Bog naš, Gospod je jedini!“ (5. Mojsijeva 6:4). Ovo je oduvek bila velika ispovest Izraela. Ovaj stih se koristi više nego bilo koji drugi da potvrdi činjenicu da je Bog jedan i da negira mogućnost pluralnosti u Božanstvu.

Reč “echad” ne znači „apsolutna jednina“, već „složena jednina“.

S jedne strane, treba napomenuti da su same reči „naš Bog“ u množini u hebrejskom tekstu i doslovno znače „naši Bogovi.“ Međutim, glavni argument leži u reči „jedan,“ koja je hebrejska reč “echad”. Brzi pogled kroz hebrejski tekst gde se reč koristi drugde može brzo pokazati da reč “echad” ne znači „apsolutna jednina“, već „složena jednina“.

Na primer, u 1. Mojsijevoj 1:5, kombinacija večeri i jutra čini jedan (echad) dan. U 1. Mojsijevoj 2:24, muškarac i žena dolaze zajedno u brak i njih dvoje „će postati jedno (echad) telo.“ U Jezdri 2:64, rečeno nam je da je cela skupština bila kao jedno (echad), iako se, naravno, sastojala od brojnih ljudi. Jezekilj 37:17 pruža prilično upečatljiv primer gde se dva štapa spajaju da postanu jedno (echad). Upotreba reči “echad” u Svetome Pismu pokazuje da je to složena jednina, a ne apsolutna jednina.

Postoji hebrejska reč koja znači apsolutna jednina, a to je reč “yachid”, koja se može naći u mnogim odlomcima iz Pisma, sa naglaskom na značenje „samo.“ Ako je Mojsije hteo da pouči o apsolutnoj Božijoj jedinstvenosti umesto o složenoj jednini, “yachid” bi bila mnogo prikladnija reč. U stvari, Majmonid je primetio snagu reči “yachid” i odlučio da koristi tu reč u svojim „Trinaest članaka vere“ umesto “echad”. Međutim, 5. Mojsijeva 6:4 (Šema) ne koristi “yachid” u vezi sa Bogom.

Postoje dovoljno dokaza za pluralnost Boga. Ali možemo li doći do konkretnog razumevanja jevrejskog pogleda na Trojstvo?

Jevrejsko razumevanje Božanstva

Elohim i YHWH

Argument za Božiju pluralnost postaje jači kada se susretnemo s pojmom *Elohim* koji se primenjuje na dve ličnosti u istom stihu, kao u Psalmu 45:6–7:

„Bog je tvoj presto dovek, u svu večnost. Žezlo tvog carovanja žezlo je čestitosti. Ti voliš pravednost i mrziš zlo. Zato te je Bože, tvoj Bog, pomazao uljem radosti više nego drugove tvoje.“

Obraća se prvom *Elohimu*, a drugi *Elohim* je Bog prvog *Elohim-a*. Tako je Bog prvog *Elohim-a* pomazao uljem radosti.

Ne samo da se *Elohim* primenjuje na dve ličnosti u istom stihu, već se i samo ime Boga koristi na sličan način: „Tada je Gospod na Sodom i Gomor pustio kišu od sumpora i vatre - od Gospoda, s nebesa.“ (1. Mojsijeva 19:24). YHWH broj jedan je na zemlji i pada sumpor i vatra s drugog YHWH koji je na nebu.

Zaharija 2: 8-9:

“Jer ovako kaže Gospod nad vojskama, koji me, nakon što se proslavio, poslao k narodima koji su vas oplenili: “Ko vas dira, dira zenicu oka moga. Jer, evo, dižem svoju ruku na njih i postaće plen svojim robovima. I znaćete da me je poslao Gospod nad vojskama.”

Dakle, ponovo imamo jednog YHWH koji šalje drugog YHWH da izvrši specifičan zadatak.

Jevrejsko razumevanje Svetog Duha

Ako hebrejski spisi ukazuju na pluralnost, koliko ličnosti postoji u Božanstvu? Kao što smo videli gore, imena Boga se primenjuju na najmanje dve različite ličnosti. Međutim, dublje ispitivanje hebrejskih spisa pokazuje tri različite ličnosti koje se smatraju božanskim.

Prvo, postoje brojne reference za Gospoda YHWH. Drugo, postoji ličnost koja se naziva "Anđeo Gospodnji" koja se smatra različitom od drugih anđela. U odlomcima gde se pojavljuje, naziva se Anđelom Gospodnjim, pa čak i samim YHWH. Na primer, u 1. Mojsijevoj 16:7, naziva se "Gospodnji Anđeo", dok se u 16:13 naziva samim Gospodom. U 1. Mojsijevoj 22:11, on je Gospodnji Anđeo, a u 22:12 je sam Bog. 2. Mojsijeva 23:20–23 prikazuje anđela koji ima moć da oprostí greh jer je Božje ime YHWH u njemu - "On nosi moje ime". To se teško može reći za bilo kog običnog anđela. Međutim, sam taj podatak da je Božje ime u ovom anđelu pokazuje njegovu božansku prirodu.

Treća glavna ličnost koja se pojavljuje je Sveti Duh, često nazivan Ruach Ha-kodesh. Postoji priličan broj spominjanja Svetog Duha u hebrejskim spisima. Sveti Duh ne može biti samo emanacija jer sadrži sve osobine ličnosti (intelekt, emocije i volju) i smatra se božanskim.

Postoje jasni dokazi da se tri ličnosti nazivaju božanskim i da su one jedan Bog.

Dakle, iz različitih delova hebrejskih spisa, postoje jasni dokazi da se tri ličnosti nazivaju božanskim i da su one jedan Bog: Gospod YHWH, Anđeo Gospodnji i Sveti Duh.

Spisi prikazuju sve tri ličnosti Božanstva zajedno u nekim delovima. Isaija 48:12–16 otkriva govornika koji se naziva onim koji je odgovoran za stvaranje neba i zemlje:

"**12.** Slušaj me, Jakove, slušaj me, Izraele, koga sam pozvao. Ja sam isti. Ja sam prvi. Ja sam i poslednji. **13.** Moja je ruka položila temelj zemlji, moja je desnica rasprostrla nebesa. Kad ih pozovem, svi se zajedno pokažu. **14.** Skupite se svi i čujte. Ko je od njih sve to objavio? Ja, Gospod, volim tog čoveka. On će učiniti Vavilonu ono što želim i njegova će se ruka spustiti na Haldejce. **15.** Ja, ja sam to rekao, i ja sam ga pozvao. Ja sam ga doveo i daću mu da bude uspešan na svom putu. **16.** Pristupite k meni i čujte. Od početka nisam tajno govorio. Od vremena kada je počelo da se događa ono što je rečeno bio sam tamo. A sada me je Gospod poslao sa svojim Duhom.

Jasno je da je govornik sam Bog. Međutim, u 16. stihu, govornik se obraća samom sebi koristeći zamene "ja" i "mene" i razlikuje se od Gospoda YHWH i od Svetog Duha. Tri-jedinstvo je predstavljeno u hebrejskim spisima sa zapanjujućom jasnoćom.

U Isaiji 63:7–14, postoji odraz na vreme Izlaska, što jasno pokazuje da su sve tri ličnosti prisutne i aktivne. Gospod YHWH se spominje u stihu 7, Anđeo Gospodnji u stihu 9, a Sveti Duh u stihovima 10, 11 i 14. Dok Bog sebe naziva onim koji je odgovoran za otkupljenje Izraela iz Egipta, u ovom delu tri ličnosti dobijaju zasluge. Ipak, nijedna kontradikcija se ne vidi, pošto sve tri čine jedinstvo jednog Božanstva.

Da li su Judaizam i Trojstvo pomirljivi?

Hebrejski spisi pokazuju pluralno Božanstvo. Prva osoba se naziva YHWH, dok se drugoj osobi daju imena YHWH, Anđeo Gospodnji i Sluga Gospodnji. Bez greške, druga osoba se šalje od strane prve osobe. Treća osoba se naziva Ruach Ha-kodesh ili Duh Božiji ili Sveti Duh. On se takođe šalje od strane prve osobe, ali je neprekidno povezan s delatnošću Gospodnjeg Anđela.

Ako koncept Trojstva Boga nije jevrejski, onda ni hebrejski spisi nisu.

Ako koncept Trojstva u Božanstvu nije jevrejski prema savremenim rabinima, onda ni hebrejski spisi nisu. Jevrejski hrišćani ne mogu biti optuženi da su skliznuli u paganstvo kada se drže činjenice da je Isus Sin Božiji. On je isti onaj o kojem je Mojsije pisao kada je rekao:

- 2. Mojsijeva 23: 20-23 “**20.**Evo, šaljem pred tobom anđela da te čuva na putu i da te dovede na mesto koje sam pripremio. **21.**Čuvaj ga se i slušaj njegov glas. Ne buni se protiv njega, jer on neće oprostiti vaše prestupe. On nosi moje ime. **22.**Ali ako dobro slušaš njegov glas i činiš sve što kažem, ja ću biti neprijatelj tvojim neprijateljima i tlačiću one koji tebe tlače. **23.**Ne širi neistinite vesti. Ne sarađuj sa zlim čovekom tako što ćeš biti svedok koji smišlja zlo.

Da li učenje Novog zaveta ide uz koncept Trojstva koji je predstavljen u hebrejskim spisima?

U skladu s učenjima hebrejskih spisa, Novi zavet prepoznaje da postoje tri ličnosti u Božanstvu. Prva osoba je Otac (Gospod YHWH), druga osoba je Sin (Gospodnji Anđeo), a treća osoba je Sveti Duh (Ruach Ha-kodesh, Duh Božiji).

Ono što se desilo je da je Bog postao čovek (ne da je čovek postao Bog).

Novi zavet odgovara na pitanje iz Priča Solomonovih 30:4: “Znaš li kako mu je ime i kako je ime sinu njegovom?” Ime njegovog sina je Ješua (Isus). U skladu s hebrejskim spisima, on je poslat od Boga da bude Mesija, ali ovaj put kao čovek umesto kao anđeo. Štaviše, on je poslat s određenom svrhom: da umre za naše grehe. Suštinski, ono što se desilo je da je Bog postao čovek (ne da je čovek postao Bog) kako bi izvršio delo pomirenja.

Novi zavet naziva treću osobu Božanstva Svetim Duhom. On je povezan s delom druge osobe—što je u skladu s hebrejskim spisima. Očigledno postoji učenje u hebrejskim spisima i Novom zavetu u vezi s Trojstvom Boga. Novi Zavet predstavlja istinitu i sliku onoga ko je Bog, čineći ga pouzdanim jevrejskim izvorom za razumevanje pluralnosti Božanstva.

Članak preveden sa:

<https://jewsforjesus.org/learn/the-trinity-based-on-the-hebrew-scriptures>